

Research Paper

Cyber Stalking of Students Using Virtual Social Networks (Case Study: Students of Rasht District 1)

Kazem Moazedi Ali ¹ , Nader Razeghi ^{2*} , Hadi AbbasiKalan ³ & Mahboobeh Mahjoobi Daryakenari ³

1. Assistant Professor, Department of Islamic Studies, Faculty of Medicine, Ardabil University of Medical Sciences, Ardabil, Iran.
2. Associate Professor of Sociology, Faculty of Humanities & Social Sciences, University of Mazandaran, Babolsar, Iran.
3. Department of Sociology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Mazandaran, Babolsar, Iran.

Use your device to scan
and read article online

Article Info:

Received: 2024/09/07

Accepted: 2024/11/05

Available Online: 2025/09/22

Citation: Moazedi Ali, K., Razeghi, N., AbbasiKalan, H. & Mahjoobi Daryakenari, M. (2025). [Cyber Stalking of Students Using Virtual Social Networks (Case Study: Students of Rasht District 1) (Persian)]. *Journal of School Psychology and Institutions*, 14(2):83-95. <https://doi.org/10.22098/jsp.2024.15791.5940>

10.22098/jsp.2024.15791.5940

Extended Abstract

1. Introduction

The use of information and communication technology has revolutionized the ways people communicate with each other. From toddlers to retirees, people are never far from technology (Kowalski, 2019). However, the form of using this technology and the purposes of using it are different depending on the age of the intended people. For example, while elementary school children often use tablets to watch videos or play online games, teenagers are more drawn to smartphones from where they can access social media to establish and maintain relationships with their peers (Lenhart, 2015). Virtual networks, with their large number of users and an almost endless source of potential victims, create a new venue for criminal activities such as cyberbullying (Rains et al., 2011). Today, students have grown up with the Internet and, in turn, are very familiar with the many opportunities to use this tool online. Students are involved in online and online socialization by using disruptive methods related to computer communication such as email, chat, SMS and social networks. Therefore, this study tries to answer the question that students involved in social networks are exposed to what virtual harassment? What are the subjective and objective interpretations and reasons for virtual harassment? What process has caused students to use virtual networks?

2. Materials and Methods

Considering that the purpose of this research was to analyze students' behavior in social networks, qualitative method was chosen as the main methodology and the theoretical method was chosen for data analysis. The logic of sampling in qualitative field research is the logic of purposeful sampling. The sampling process in this research was such that after finding the first few samples through social networks, the same samples were obtained after interviews to obtain the samples of the next stages and, in this order, chains of different samples were obtained by introducing the samples of the previous stages. Finally, a decision was made about the number of samples using the theoretical saturation criterion. The studied population of this research is 14 samples of male and female students of District 1 of Rasht in the age range of 13 to 18 who use virtual social networks.

3. Results

After reviewing and comparing the data obtained in the open coding process, initial concepts were extracted and, during axial coding, based on the similarities and differences between the concepts, they were reduced to eight categories, which can be shown as causal causes, contextual conditions, agency and action, as well as consequences and brandad. Table 1 shows the categories created in the two stages of open coding and axial coding.

*Corresponding Author:

Nader Razeghi

Address: Faculty of Humanities & Social Sciences, University of Mazandaran, Babolsar, Iran.

Tel: +98 (11) 35302657

E-mail: razeghi@umz.ac.ir

Table 1. Summary of coding effects of virtual social networks

Item		Components	Number of codes	Codes
1	Causal reasons	Eita, Shad, Bale, Rubika, Soroush, lack of trust, limitations and lack of update of Iranian networks	21	Virtual use
		Because my family is illiterate, they just tell me to learn whenever they see the phone in my hand. My family has no supervision or control in my use of cyber space. They don't know about my membership in some of these networks.	13	Family supervision
2	Contextual features	Password for virtual networks. Privately, I do it because I don't like them to see my photos and videos. Unfortunately, there are people who attack the private content posted on the page.	11	Individualism
		5 to 6 hours on average. A quarter of the day. I spend 6 to 7 hours in cyberspace every day. 5 to 6 hours a day during unemployment. It contributes a lot to my life.	40	Cases of virtual use
3	Agency and action	Since they have filtered the virtual space, I see more of these issues. Plenty of VPNs are readily available now.	14	Pornography
4	Outputs, outcomes and results	Nothing is in the natural world. Nothing is fun in this world.	9	Reduction of real social relations
		I have two fake accounts. I chat a lot with girls I like on my fake pages.	7	Fake identity
		I was hacked twice in Rubika. Once on the Rubik's platform.	2	Virtual harassment

4. Discussion and Conclusion

The results of the research show that the reduction of real social relationships with people around is one of the consequences of using virtual networks. This problem is due to the empty nature of virtual space, which usually reduces face-to-face relationships. These findings are consistent with the results of [Shahraki \(2015\)](#), [Nielson \(1993\)](#), and [Norman Nye \(2000\)](#), who believe that the use of the Internet leads to immobility and avoids face-to-face communication. These results confirm that the more the use of virtual space increases, the less time people spend with friends and family in real space. The findings of the research show that the highest frequency of virtual harassment is related to pornography and the use of private photos and videos and threats to expose them. In this direction, some facilitating issues are a suitable platform for virtual harassment, including filtering. With the filtering of external virtual space, a wide range of filter breakers with easy access has been provided to students. Applying absolute filtering without logical and expert limits can cause users to circumvent the law and break norms, such as the use of filter breakers by normal users and the promotion of education on circumvention methods among the general public of users and their access to unethical sites ([Bidarvand et al, 2021: 43](#)). What

should be used in this context is to increase awareness in the use of these networks and especially increase the awareness of parents in monitoring the movements of students in this space.

5. Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

Ethical principles have been fully observed in this article. The participants were allowed to withdraw from the research whenever they wanted. Also, all the participants were in the research process. Their information was kept confidential.

Funding

This research did not receive any funding from funding organizations in the public, commercial or non-profit sectors.

Authors' contributions

All authors participated in the design, implementation and writing of all sections of the present study.

Conflicts of interest

According to the authors of this article, there is no conflict of interest.

مقاله پژوهشی

آزار مجازی دانش‌آموزان در استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی (مطالعه موردی: دانش‌آموزان منطقه ۱ رشت)

کاظم معاضدی عالی^۱، نادر رزاقی^{۲*}، هادی عباسی کلان^۳ و محبوبه محجوبی دریاکناری^۳

۱. استادیار گروه معارف اسلامی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اردبیل، اردبیل، ایران.
۲. دانشیار جامعه‌شناسی، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه مازندران، بابل، ایران.
۳. گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه مازندران، بابل، ایران.

Use your device to scan and read article online

استاددهی: معاضدی عالی، ک، رزاقی، ن، عباسی کلان، ا و محجوبی دریاکناری، م. (۱۴۰۴). آزار مجازی دانش‌آموزان در استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی (مطالعه موردی: دانش‌آموزان منطقه ۱ رشت). فصلنامه روانشناسی مدرسه و آموزشگاه، ۱۴(۲): ۹۵-۸۳. <https://doi.org/10.22098/jsp.2024.15791.5940>

doi 10.22098/jsp.2024.15791.5940

چکیده

اطلاعات مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۶/۱۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۸/۱۵

تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۶/۳۱

هدف: شبکه‌های اجتماعی مجازی به‌عنوان یکی از تازه‌ترین ابزارهای ارتباطی و اطلاعاتی، بستری جهانی را در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی پدید آورده‌اند. این پژوهش به بررسی تجربه زیسته و درک معنایی دانش‌آموزان از استفاده از فضای مجازی می‌پردازد.

روش‌ها: پژوهش حاضر با رویکرد کیفی و بر اساس نظریه داده‌بنیاد انجام گرفته است. داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساخت‌یافته با ۱۴ دانش‌آموز ۱۳ تا ۱۸ ساله از منطقه ۱ شهر رشت گردآوری شد که از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کردند. تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار MAXQDA صورت گرفت. در مرحله نخست ۱۶ کد اولیه شناسایی شد که پس از فرایند کدگذاری محوری به ۸ مقوله‌ی اصلی کاهش یافت.

یافته‌ها: نتایج نشان داد سه مقوله‌ی اصلی از پیامدهای استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی عبارت‌اند از: کاهش روابط اجتماعی واقعی، شکل‌گیری هویت کاذب، و آزار مجازی (آزار سایبری) که به‌عنوان مقوله‌ی هسته‌ای تحقیق شناخته شد.

نتیجه‌گیری: یافته‌ها نشان می‌دهد تمامی مشارکت‌کنندگان در معرض نوعی از آزار سایبری (نظیر هک، اخاذی، یا مواجهه با محتوای پورنوگرافیک) قرار داشته‌اند. همچنین کم‌توجهی یا فقدان نظارت والدین بر استفاده‌ی بی‌قید و شرط از فضای مجازی یکی از مؤلفه‌های تسهیل‌کننده‌ی این پدیده است. تقویت نظارت خانوادگی می‌تواند از بروز بخش قابل توجهی از آسیب‌های مرتبط جلوگیری کند.

کلیدواژه‌ها:

آزار سایبری، شبکه‌های اجتماعی مجازی، نظریه داده‌بنیاد، نوجوانان، نظارت والدین

مقدمه

می‌کنند و به طور متوسط ۲۳،۶ ساعت در هفته را به‌صورت آنلاین سپری می‌کنند (ژانگ^۱ و همکاران، ۲۰۱۷). با این حال، شکل استفاده از این فن آوری و اهداف استفاده از آن بسته به سن افراد در نظر گرفته شده متفاوت است.

استفاده از فن آوری اطلاعات و ارتباطات، روش‌های ارتباط و برقراری ارتباط افراد با یکدیگر را متحول کرده است. از کودکان نوپا گرفته تا بازنشستگان، مردم هیچ‌گاه از تکنولوژی دور نیستند (کوالسکی^۱، ۲۰۱۹). در گزارش سال ۲۰۱۷ مرکز آینده دیجیتال^۲ ۹۲ درصد از آمریکایی‌ها گزارش داده‌اند که از اینترنت استفاده

1. Kowalski
2. digital Future Project
3. Zhang

* نویسنده مسئول:

نادر رزاقی

نشانی: گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه مازندران، بابل، ایران.

تلفن: ۳۵۳۰۲۶۵۲ (۱۱) ۹۸+

پست الکترونیکی: razeghi@umz.ac.ir

به عنوان مثال، درحالی که کودکان دبستانی اغلب از تبلت برای تماشای ویدئو یا بازی‌های آنلاین استفاده می‌کنند، نوجوانان بیشتر به سمت گوشی‌های هوشمند کشیده می‌شوند و از آنجا می‌توانند به رسانه‌های اجتماعی برای برقراری و حفظ روابط با همسالان خود دسترسی داشته باشند (لنهارت^۱، ۲۰۱۵).

شبکه‌های مجازی^۲ به عنوان یکی از جدیدترین فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی، ارائه‌دهندگان فضای جهانی در حوزه‌های متعدد اقتصادی، اجتماعی فرهنگی و سیاسی هستند که به کاربران برای حفظ روابط اجتماعی موجود، پیدا کردن دوستان جدید، تغییر و تکامل سایت‌ها و سهم شدن در تجربه‌ها کمک می‌کنند و زمینه عضویت، فعالیت و مشارکت هدفمند کاربران را فراهم می‌کنند (ماساری^۳، ۲۰۱۰). هیلبرمن^۴ (۲۰۰۹)، معتقد است امروزه بسیاری از جوانان به فعالیت‌های اجتماعی شبکه‌ای اشتغال دارند و برای ساختن زندگی خود از روابط و مناسبات اینترنتی استفاده می‌کنند. فعالیت در شبکه‌های اجتماعی در برگیرنده همه ابعاد زندگی شده است. (هیلبرمن، ۲۰۰۹).

تحقیقات انجام شده در انگلستان در سال ۲۰۱۶ نشان داد که از میان کودکان ۳ تا ۴ ساله، ۵۵ درصد از تبلت و ۲۴ درصد از کامپیوتر یا لپ تاپ استفاده می‌کنند. در بین ۵ تا ۷ سال، ۶۷ درصد از تبلت، ۴۹ درصد از کامپیوتر یا لپ تاپ و ۲ درصد از گوشی هوشمند استفاده می‌کردند. در بین ۸ تا ۱۱ هزار نفر، ۸۰ درصد از تبلت، ۶۶ درصد از کامپیوتر و ۳۲ درصد از گوشی هوشمند استفاده می‌کنند (آفکوم^۵، ۲۰۱۶). در ایالات متحده، آمار استفاده از فن آوری اطلاعات و ارتباطات در میان دانش آموزان ابتدایی مشابه است. در تحقیقی که توسط پیرسون^۶ (۲۰۱۵) در ایالات متحده انجام شد، ۶۶ درصد از جوانان دوره ابتدایی آمریکایی به طور منظم از لپ تاپ، ۵۳ درصد گوشی هوشمند و ۷۸ درصد تبلت استفاده می‌کردند. علاوه بر این، ۳۵ درصد از این جوانان گفتند که صاحب لپ تاپ هستند، ۳۶ درصد گفتند که صاحب گوشی هوشمند و ۶۹ درصد صاحب تبلت هستند. نرخ استفاده از فن آوری اطلاعات و ارتباطات در میان نوجوانان در ایالات متحده حتی بالاتر است. در سال ۲۰۱۶، ۹۰ درصد از افراد ۱۷ ساله گوشی هوشمند داشتند در حالی که ۶۹ درصد از افراد ۱۳ ساله گوشی هوشمند داشتند. اهمیت فزاینده رسانه‌های اجتماعی در زندگی نوجوانان در این واقعیت منعکس شده است که ۷۱ درصد از نوجوانان ۱۳ تا ۱۷ ساله دارای پروفایل در چندین رسانه اجتماعی هستند که محبوب‌ترین آن‌ها در سال ۲۰۱۵ اینستاگرام و اسنپ چت بوده است (لنهارت، ۲۰۱۵). فخری^۷ و همکاران (۲۰۲۲) در تحقیق خود نشان دادند که اکثر سایت‌های شبکه‌های اجتماعی آسیب‌پذیر هستند و در معرض ترس از بزه دیدگی و ترس از تقلب اینترنتی قرار دارند. آنان اذعان می‌کنند

که باید برای آگاهی عمومی کمپینی ایجاد شود و تجربیات قربانیان اینترنت باید در محافل عمومی و رسانه‌های اجتماعی به اشتراک گذاشته شوند. احمد^۸ و همکاران (۲۰۲۰) در مطالعه‌ی خود نشان دادند که دانش آموزان پسر نسبت به دختر به راحتی در معرض جرایم مجازی قرار دارند و دانش آموزان ۱۵ سال و بالاتر از آن دارای حساب‌های بیشتر رسانه‌های اجتماعی هستند و بیشتر در معرض دسترسی به پورنوگرافی قرار دارند، در حالی که دانش آموزان ۱۰ سال و دانش آموزان ۱۲ سال در معرض خطر کمتری دارند. یافته‌های پژوهش ورما و کوشاواها^۹ (۲۰۲۰) نشان داد که جنسیت (مرد و زن) و نوع مدیریت مدرسه (دولت و تامین مالی) پیش‌بینی‌کننده‌های معناداری برای آگاهی از جرایم مجازی در دانش آموزان دبیرستانی نیستند. آنها معتقدند که باید سیاست‌های موثری برای دانش آموزان ایجاد کرده و برنامه‌ها و فعالیت‌های موثر پیش‌گیری از جرایم مجازی را فراهم کرد. ایسماعیلوا^{۱۰} و همکاران (۲۰۱۹) در تحقیق خود نشان دادند که در قزاقستان، جنسیت و سن پاسخ‌دهندگان بر میزان آگاهی جرایم مجازی تاثیر می‌گذارند، در حالی که در قرقیزستان هیچ یک از عوامل بر این میزان تاثیر نداشتند.

در ایران نیز متاثر از جامعه جهانی، شبکه‌های اجتماعی رشد چشمگیری داشته‌اند. به طوری که براساس نظرسنجی مرکز افکارسنجی دانشجویان ایران از ۱۵۴۱ نفر مورد مطالعه خود حدود ۷۸/۵ درصد از ایرانیان عضو شبکه‌های مختلف اجتماعی بوده‌اند (ایسپا، ۱۴۰۱). نتایج تحقیق احمدی نژاد و احمدی موسوی (۱۳۹۹) نشان می‌دهد که اصلی‌ترین بزه‌هایی که، کودکان و نوجوانان را در فضای مجازی هدف قرار داده‌اند، می‌توان به هرزه نگاری، قاچاق جنسی از طریق اینترنت، آزار و اذیت اینترنتی، توریسیم جنسی، تقاضای جنسی و خشونت رسانه‌ای اشاره نمود. علوردی نیا و قربان زاده (۱۳۹۸)، نیز نشان دادند که، سه متغیر سبک زندگی منحرفان آنلاین، محافظت آنلاین (به طور مستقیم) و مجاورت آنلاین با متخلفان (به طور معکوس) تأثیر معناداری بر بزه دیدگی ناشی از آزاررسانی مجازی داشته‌اند. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که احتمال بیشتری وجود دارد که دانشجویان پسر قربانی این نوع بزه دیدگی شوند. به لحاظ ابعاد بزه دیدگی ناشی از آزاررسانی مجازی دختران بیش از پسرها قربانی بزه دیدگی مالی و جنسی می‌شوند.

1. Lenhart
2. social networks
3. Massari
4. Hilberman
5. Ofcom
6. Pearson
7. Fakhrou
8. Ahmad
9. Verma & Kushwaha
10. Ismailova

پیامک و شبکه‌های اجتماعی، درگیر جریان جامعه‌پذیری برخط و آنلاین هستند. از این رو این مطالعه تلاش دارد به این سوال جواب دهد که دانش آموزان درگیر در شبکه‌های اجتماعی در معرض چه آزارهای مجازی قرار می‌گیرند؟ چه تفاسیر و دلایل ذهنیتی و عینیتی در آزار مجازی وجود دارد؟ چه فرآیندی سبب شده است که دانش آموزان به استفاده از شبکه‌های مجازی بپردازند؟

روش پژوهش

با توجه به اینکه هدف این تحقیق واکاوی رفتار دانش آموزان در شبکه‌های اجتماعی بوده است، روش کیفی به منزله روش شناسی غالب و روش نظریه زمینه‌ای^۵ برای تجزیه و تحلیل داده‌ها انتخاب شده است. در این تحقیق، از تکنیک مصاحبه عمیق و نیمه ساختاریافته، به منزله روش گردآوری اطلاعات، استفاده شده است. منطق نمونه‌گیری در تحقیقات کیفی میدانی، منطق نمونه‌گیری هدفمند^۶ است. این نوع نمونه‌گیری خصوصیت انباشتی دارد و مبتنی بر نمونه‌های قبلی است. روند نمونه‌گیری در این تحقیق بدین صورت بود که بعد از یافتن چند نمونه اول، از طریق شبکه‌های روابط اجتماعی، همان نمونه‌ها، پس از مصاحبه برای دستیابی به نمونه‌های مراحل بعدی و، به این ترتیب، زنجیره‌ای از نمونه‌های متفاوت با معرفی نمونه‌های مراحل قبلی به دست آمد. در نهایت، با استفاده از معیار اشباع نظری^۷ درباره تعداد نمونه‌ها تصمیم‌گیری شد. براساس این معیار، زمانی که محقق به این نتیجه برسد که تعداد بیشتر مصاحبه‌ها اطلاعات بیشتری در اختیار وی نمی‌گذارد و صرفاً تکرار اطلاعات قبلی است، گردآوری اطلاعات را متوقف می‌کند (استراس و کوربین، ۲۰۱۶؛ افشار، ۱۳۹۵). جامعه مورد مطالعه این پژوهش ۱۴ نمونه از دانش آموزان دختر و پسر ناحیه ۱ رشت در محدوده سنی ۱۳ تا ۱۸ که از شبکه‌های اجتماعی مجازی استفاده می‌کنند.

جدول زیر مشخصات مصاحبه شوندگان را نشان می‌دهد. میانگین سنی آن‌ها ۱۶٫۲۸ می‌باشد.

1. cyber stalking
2. Reyns
3. Berne
4. Celik
5. grounded theory
6. purposive sampling
7. theoretical saturation

همچنین یافته‌های تحقیق کرامتی معز و همکاران (۱۳۹۸)، نشان می‌دهد که بین پیوند گرایش به شبکه‌های اجتماعی مجازی و بزه دیدگی نوجوانان رابطه مستقیم و معنادار دارد. مطالعات میدانی نگارندگان بیانگر آن است که سیاست‌های سلبی دولت در شبکه‌های اجتماعی به جهت ویژگی‌ها و ساختار این محیط، عملاً نتیجه معکوس داشته و با فیلترینگ شبکه‌های اجتماعی در اغلب موارد، کاربران نوجوان فضای مجازی به نصب فیلترشکن و ورود به فضای مجازی منحرفانه مانند چت روم‌های اختصاصی برای مسائل جنسی و.... وارد شده‌اند و خود را در معرض بزه دیدگی بیشتر قرار دهند. محققان در سال‌های اخیر به دو جنبه در حوزه ی آزار مجازی پرداخته‌اند: الف- تحقیقاتی که به بررسی نگرش‌های مربوط به آزارها و آسیب‌های شبکه‌های اجتماعی پرداخته‌اند. ب- تحقیقاتی که مشخصاً آزارهای مجازی و همچنین قربانیان آزار مجازی را مورد بررسی قرار داده‌اند.

شبکه‌های مجازی با وجود تعداد زیاد کاربران و منبع تقریباً بی پایان از بزه دیدگان بالقوه محل جدیدی را برای فعالیت‌های مجرمانه مانند آزار مجازی^۱ ایجاد می‌کند (ریز^۲ و همکاران، ۲۰۱۱). با این حال، با ظهور زورگویی مجازی، یعنی زورگویی از طریق فرم‌های الکترونیکی تماس یا ارتباطات، مانند ایمیل، تلفن همراه، اتاق چت، پیام رسانی فوری، وب سایت‌ها - نگرانی‌هایی در مورد اینکه آیا و احتمالاً معیارهای تکراری بودن و عدم تعادل قدرت در تعریف کلی می‌تواند برای زورگویی با ابزارهای الکترونیکی به کار گرفته شود، مطرح شده است (برن^۳ و همکاران، ۲۰۱۳). علاوه بر این، تحقیقات انجام شده نشان می‌دهد که، مدت زمان آنلاین بودن با آزار و امکان درگیر شدن در هک ارتباط دارد (سلیک^۴ و همکاران، ۲۰۱۲). بنابراین، همان طور که افراد در رده‌های سنی مختلف به طور فزاینده‌ای زمان بیشتری را به صورت آنلاین از طریق انواع رسانه‌های ارتباط جمعی سپری می‌کنند، میزان آزار مجازی نیز ممکن است افزایش یابد. از سوی دیگر، قربانیان حملات مجازی ابراز نگرانی می‌کنند که ابزارهایی که توسط آن‌ها مورد حمله مجازی قرار می‌گیرند (از جمله تلفن همراه) با گزارش کردن ممکن است توسط خانواده، از وی گرفته شود (کوالسکی و همکاران، ۲۰۱۱).

امروزه، دانش آموزان با اینترنت بزرگ شده‌اند و به نوبه خود، به شدت با فرصت‌های متعدد استفاده برخط از این ابزار، آشنا هستند. دانش آموزان با استفاده از روش‌های مختل مربوط به ارتباط رایانه‌ای مانند ایمیل، چت،

جدول ۱. خصوصیات فردی مشارکت کنندگان در تحقیق

کد مصاحبه شونده	نام	سن	پایه تحصیلی	مدرسه
نفر اول	دانیال	۱۵	نهم	تربیت اسلامی
نفر دوم	رادین	۱۳	هفتم	تربیت اسلامی
نفر سوم	امیررضا	۱۷	یازدهم	شاهد کمیل
نفر چهارم	محمد	۱۷	یازدهم	ملاصدرا
نفر پنجم	آیدین	۱۷	دوازدهم	شاهد کمیل
نفر ششم	میلاد	۱۷	یازدهم	المپیک
نفر هفتم	پرستو	۱۶	دهم	آذین
نفر هشتم	پریا	۱۷	دوازدهم	آذین
نفر نهم	فاطمه	۱۸	دوازدهم	پژوهان
نفر دهم	عبدالحمید	۱۵	نهم	بهنام
نفر یازدهم	دانیال	۱۴	هشتم	تربیت اسلامی
نفر دوازدهم	مهدی	۱۶	دهم	کمیل
نفر سیزدهم	سمیرا	۱۸	دوازدهم	پژوهان
نفر چهاردهم	فاطمه	۱۸	دوازدهم	آذین

یافته‌ها

آن‌ها را موجبات علی، شرایط زمینه‌ای، عاملیت و کنش و همچنین پیامدها و برنهاد نشان داد. در جدول ۲ و ۳ مقوله‌های ایجاد شده در دو مرحله کد گذاری باز و کد گذاری محوری نشان داده شده است.

پس از بررسی و مقایسه داده‌های به دست آمده در فرایند کدگذاری باز، مفاهیم اولیه استخراج گردید و طی کدگذاری محوری با توجه به شباهت‌ها و تفاوت‌های موجود در بین مفاهیم، به هشت مقوله تقلیل یافت که می‌توان

جدول ۲. کدگذاری باز و محوری

ردیف	متون (داده)	کدهای اولیه	تعداد مقوله	مقولات محوری
۱	ایتا و شاد و بله. رویکا، ایسا، سروش. عدم اعتماد محدودیت و عدم بروز بودن شبکه‌های ایرانی	شبکه‌های داخلی	۱۲	مصرف مجازی
۲	اینستاگرام، واتس آپ. تلگرام، اینستاگرام، واتس آپ تلگرام و اینستا، از موارد قابل توجه من نداشتن قابلیت دیلیت اکانت برنامه‌های داخلی. امنیت انها. نداشتن باگ آنها. محتوا و کارکرد بهتر	شبکه‌های خارجی	۹	
۳	رمز برای شبکه‌های مجازی. خصوصی، می‌کنم چون دوست ندارم ببینن عکس‌ها و فیلم هامو. متأسفانه افرادی هستند ک ب محتویات خصوصی ک در پیج گذاشته می‌شود تعرض می‌کنند. در قالب باج گیری یا استفاده اطلاعات. اطلاعات شخصی. به دلیل حساب‌های فیک و ترس از سو استفاده از عکس هام اشخاصی هستند که نمی‌خواهم ببینند. دوست ندارم افراد غریبه از اطلاعات شخصیم مطلع بشوند	خصوصی کردن	۱۱	فردگرایی
۴	خیلی زیاد. از چیزی خوشم بیاد که مطابق با سلیقه خودم باشه اصولاً به اشتراک می‌گذارم. بطور متوسط از تفریح و مسافرت. لحظات خوب رو به اشتراک می‌زارم. اکثریت این کار رو میکنن من هم سعی می‌کنم رو تین استفاده از فضای مجازی و دنبال کنم	اشتراک گذاری عمومی مسائل خصوصی	۵	آزار مجازی
۵	دوبار تو رویکا هک شدم. یک بار در پلتفرم رویکا	هک شدن	۲	
۶	دخترها رو اگر سنشان زیاد باشه برام مهم نیس میرم باهاشون چت می‌کنم و اذیتشون می‌کنم. در شبکه‌های مجازی بسیار با افرادی که حتی نمی‌شناسم	برقراری روابط ناصحیح	۴	
۷	یکی دو بار کلاهبرداری پولی ازم شده وسیله‌ای رو سفارش دادم ولی صفحه تقلبی بود چیزی برام نیومد. یکی دو بار برای کلاهبرداری تماس گرفتند. حساب بانکی برادرم رو هک کردن.	احاذی	۳	موارد استفاده مجازی
۸	موسیقی، داسمش، خرید لباس، جوک‌ها و طنز و خری، آدم‌های مشهور، هنرمندان، خرید لباس، طنز و به عنوان سرگرمی برای روحیه بهتر استفاده می‌کنم (بخصوص دیدن فیلم‌های طنز)	سرگرمی	۱۲	

ردیف	موضوع (داده)	کدهای اولیه	تعداد مقوله	مقولات محوری
۹	به طور میانگین ۵ الی ۶ ساعت. یک سوم روز را روزانه ۱۶ الی ۷ ساعت تو فضای مجازی می‌گردم. در ایام ییکاری روزی ۵ الی ۶ ساعت. سهم زیادی در زندگی من دارد	گذران اوقات	۱۲	موارد استفاده مجازی
۱۰	چون بیشتر فایل‌های درسی از طریق فضای مجازی ارسال می‌شود مجبور به پیگیری آن‌ها هستم	استفاده علمی	۱۴	
۱۱	با صفحه‌های فیک ام خیلی زیاد با دخترهایی که خوشم بیاد چت می‌کنم. عکس و فیلم زیاد.	ول انگاری	۲	
۱۲	از زمانی که فضای مجازی را فیلتر کرده‌اند بیشتر این مسائل رو می‌بینم. به وفور الان هم که فیلتر شکن به راحتی در دسترس است. به دلیل وجود فیلترینگ درصد برخورد با چنین مواردی خیلی زیاده	پورنو گرافی	۱۴	هرزه نگاری
۱۳	برای دوره‌ای که بیکار بودم گاه ب دنبال اینجور مسائل بوده‌ام. بودند افرادی که تصاویر آلت جنسی و پیام‌های رکیک برایم از تلگرام فرستاده و درخواست رابطه دارند	هویت جعلی	۵	هویت کاذب
۱۴	دو اکانت فیک دارم. با صفحه‌های فیک ام خیلی زیاد با دخترهایی که خوشم بیاد چت می‌کنم. دوستانم اکثراً از اکانت جعلی استفاده می‌کنند.	گمنامی	۲	
۱۵	بیشتر دوست دارم که هویت خود و با عکس خود شناخته شوم ولی بعضی شرایط (منفعت طلبی سودجویان) مانع می‌شوند این مسئله به عدم اعتماد بنفس نیز مربوط می‌شود شاید بنظرم فضایی که در عکس جعلی توسط کانال‌ها منتشر می‌شود نمای بهتر و ژست بهتری دارد	نظارت خانواده	۱۳	نظارت خانواده
۱۶	چون خانوادهم بیسواد هستند و فقط هر موقع گوشی تو دستم میبین میگویند درستو بخون. خانواده من در استفاده‌ی من از فضای مجازی هیچ نظارت و کنترلی ندارند. از عضویت من در برخی از این شبکه‌ها اطلاعی ندارند. هیچگونه دسترسی و نظارتی بر نت و اکانت‌های بنده ندارن	احساس راحتی	۹	کاهش روابط اجتماعی واقعی

جدول ۳. مقولات محوری و گذاره‌ها

موجبات علی	مصرف مجازی
ویرگی‌های زمینه‌ای	نظارت خانواده
عاملیت و کنش	فردگرایی
برونداد، پیامدها و نتایج	موارد استفاده مجازی
	هرزه نگاری
	کاهش روابط اجتماعی واقعی
	هویت کاذب
	آزار مجازی

موجبات علی

موجبات علی، حوادث، وقایع و اتفاق‌هایی هستند که به وقوع یا گسترش پدیده‌ای می‌انجامد. درواقع شرایط علی یا سبب ساز، معمولاً آن دسته از رویدادها و وقایع هستند که بر پدیده‌ها تأثیر می‌گذارند (استراس و کورین، ۲۰۱۶؛ افشار، ۱۳۹۵)

مصرف^۱

کاستلز^۲ (۲۰۱۰؛ ترجمه علی‌قیان و همکاران، ۱۳۸۹)، عصر جدید را عصر اطلاعات می‌خواند. دورانی به طور کامل متفاوت از اعصار گذشته که محور نوآوری و پیشرفت در آن از تولید مصنوعات و کالاها به خدمات و ایده‌ها تغییر یافته است. اطلاعات از نظر کاستلز، به تبع وقوع انقلاب‌های تاریخی در فناوری و تغییر پارادایم‌های حاکم بر نظام فناوری، مفاهیمی مانند تولید، مصرف، بازار، ارزش و... نیز متحول می‌شوند (کاستلز، ۲۰۱۰؛

ترجمه علی‌قیان و همکاران، ۱۳۸۹) مصرف در کلمه به معنای فعالیتی برای استفاده از یک منبع است که این منبع می‌تواند شامل کالا یا خدمت باشد. در ادبیات اقتصاد، وجه تمایز کالا و خدمت در آن است که کالا در زمان تولید عرضه و مصرف می‌شود، اما کالا را باید از محل تولید به محل عرضه برد و در جا و مکان دیگری مصرف کرد (فاضلی، ۱۳۸۰). در عصر اطلاعات این مرزبندی میان کالاها و خدمات تا حدودی کمرنگ شده است. مصرف مجازی نوعی مصرف است که تنها با واسطه رایانه انجام می‌شود و در واقع کنش مصرف، در داخل دستگاه‌های رایانه‌ای صورت می‌گیرد. به این ترتیب بازی‌های رایانه‌ای، شبکه‌های مجازی، نرم افزارهای رایگان و فروشی و غیره، همگی نمونه‌هایی از محمل‌هایی

1. consumption
2. Castells

روان‌شناسی مدرسه و آموزشگاه

هستند که می‌توان در آنها کالاهای مجازی را عرضه کرد، خرید یا به مصرف رساند (ناظمی، ۱۳۹۵). مصرف مجازی در این تحقیق به استفاده دانش‌آموزان از فضای مجازی چه بصورت شبکه‌های مجازی داخلی و چه بصورت شبکه‌های خارجی مجازی می‌باشد. در این تحقیق تمام ۱۴ مورد مطالعه تحقیق در شبکه‌های اجتماعی فعالیت داشته‌اند که تفاوت‌هایی بین سن و استفاده از شبکه‌های مجازی در بین افراد نمونه مشاهده شده است. بطوری که سنین پایین‌تر بیشتر در شبکه‌های داخلی فعالیت دارند و سنین بالاتر در شبکه‌های خارجی بیشتر فعالیت دارند.

نظارت خانواده

آنچه در خانواده به عنوان پایه اصلی اجتماع، اهمیت فراوانی دارد، توجه به ارزش هاست. ورود تکنولوژی در خانواده‌ها، ارزش‌های اجتماعی خانواده‌ها را تحت الشعاع قرار داده و موجب تغییرات در رفتار و گفتار نسل جوان شده است. سرد شدن ارتباط‌های عاطفی و نارضایتی از زندگی خانوادگی، از جمله مواردی است که منشا شکست‌های بزرگی در زندگی جوانان به شمار می‌آید. یکی از زمینه‌های اصلی در بروز چنین مشکلاتی، فضای مجازی است (شهرکی محمدی، ۱۳۹۵). بعضی از دانش‌آموزان به این نکته تاکید داشتند که استفاده از این شبکه‌ها بدون هیچ نظارتی از سوی خانواده‌ها انجام می‌شود و یک نوع بی نظارتی بر فضای استفاده از شبکه‌های مجازی حاکم شده است. از ۱۴ دانش‌آموز مورد مطالعه در این تحقیق ۱۳ نفر اذعان کرده‌اند که خانواده هیچگونه نظارتی بر رفتارشان در فضای مجازی ندارند و تنها ۱ نفر اشاره داشته که والدین فقط در حد سوال که در کدام شبکه‌ها عضو هستی، نظارت دارند.

ویژگی‌های زمینه‌ای

زمینه عبارت است از مجموعه‌ای از ویژگی‌های خاص مرتبط با پدیده‌ها که در آن کنش جای دارد. زمینه در حقیقت نوعی مرتب کردن است، مرتب کردن خصوصیات کلی پدیده که به صورت‌های مختلف و در راستای طیف بعدی شان جور می‌شوند تا الگوهایی را تشخیص دهند (استراوس و کوربین، ۱۳۹۵).

فردگرایی^۱

ولمن^۲ معتقد است با ظهور فناوری‌ها ارتباطی نوین در جامعه امروزی، تعاملات انسان‌ها با یکدیگر دچار یک تغییر پارادایمی اساسی شده است؛ گذار از گروه‌های اجتماعی همبسته^۳ به شبکه‌های اجتماعی پراکنده و فردی شده‌ای که نام این وضعیت فردگرایی شبکه‌ای است (رینی و ولمن^۴، ۲۰۱۲). این تغییرات نه تنها در سطح بین فردی، بلکه در سطح سازمانی، بین سازمانی و حتی در سطح نظام جهانی نیز اتفاق افتاده است (ولمن و همکاران، ۲۰۰۳). او معتقد است فردگرایی شبکه‌ای در نتیجه انقلاب‌های سه گانه شبکه اجتماعی، اینترنت، گوشی‌های همراه به وجود

آمده است. از نظر رینی و ولمن (۲۰۱۲) گسترش ابزارهای ارتباطی نوین، تغییری اساسی در نحوه تعاملات بین انسان‌ها ایجاد کرده است، بدین صورت که مردم به جای اینکه در گروه‌ها قرار داشته باشند، بطور فزاینده‌ای به عنوان فردهای شبکه‌ای شده عمل می‌کنند (رینی و ولمن، ۲۰۱۲). گسترش شبکه‌های مجازی طیفی از تنهایی و درخور بودن که منجر به فردگرایی شدن را بوجود آورده است. اکثریت افراد مورد مطالعه در این تحقیق از پروفایل خصوصی استفاده می‌کنند و فضای مجازی را به فضای طبیعی ترجیح می‌دهند.

موارد استفاده

انگیزه‌ها و اهدافی که دانش‌آموزان را به پیوستن به شبکه‌های مجازی ترغیب می‌کند و موجب استفاده از آن می‌شود تا حد زیادی پوشیده است. همچنین نوع اطلاعاتی که سبب ایجاد علاقه در بین این قشر از جامعه شده جزء مسائل بی پاسخ است. شناسایی گرایش‌های دانش‌آموزان در استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌تواند بینشی عمیق از این شبکه‌ها و استفاده آنها برای ما فراهم کند. از حداقل کاربردهای این شبکه‌ها در بین دانش‌آموزان می‌توان به برقراری ارتباط بین همکلاسی‌ها و معلمان بواسطه ایجاد شبکه شاد باشد و از این طریق آنها به بحث و گفتگو در رابطه با مباحث درسی بپردازند. همچنین بدلیل فیلترینگ شبکه‌های خارجی این عمل نتیجه معکوس داده و دسترسی کاربران به این شبکه‌ها بیشتر و البته پرخطر شده است. به این دلیل که استفاده از فیلتر شکن یک نوع دسترسی به محتوای کامل گوشی‌های همراه می‌دهد که می‌تواند در هک شدن اطلاعات کاربران نقش اساسی داشته باشد. بطور کلی هر ۱۴ نمونه مورد مطالعه تحقیق از فیلتر شکن استفاده می‌کنند.

عاملیت و کنش

محقق می‌تواند شرایط مداخله گر را به منزله زمینه ساختاری وسیع‌تر مربوط به پدیده در نظر بگیرد. این شرایط در راستای تسهیل یا محدودیت راهبردهای (استراتژی‌های) کنش/کنش متقابل در زمینه خاصی عمل کند. شرایط میانجی شرایط کلی و وسیع‌تری هستند که بر چگونگی کنش/کنش متقابل اثر می‌گذارند. عمل/تعامل یا کنش/کنش متقابل، اصطلاحاتی هستند که ما برای اشاره به تاکتیک‌های اساسی و طرز عمل‌های عادی یا روزمره و چگونگی مدیریت موقعیت‌ها توسط افراد در رویارویی با مسائل و امور به کار می‌بریم. این تاکتیک‌ها یا رفتارهای عادی، چیزهایی هستند که مردم و سازمان‌ها و جوامع یا ملت‌ها انجام می‌دهند یا می‌گویند (استراوس و کوربین، ۲۰۱۶؛ افشار، ۱۳۹۵).

1. individualism
2. Wellman
3. solidary
4. Rainie & Wellman

هرزه نگاری^۱

در عرف عام، هرزه نگاری معمولاً به معنای مطالبی است که از لحاظ جنسی آشکار است و عمدتاً به قصد تحریک جنسی ارائه می‌شود (سعیدی و شکیبی، ۱۳۸۴). مصاحبه شوندگان یکی از نکاتی که در ارتباط از استفاده این نوع شبکه‌ها بیان داشته‌اند این نکته بود که زمان‌هایی که تنها هستند به سراغ مطالب و عکس‌های مستهجن می‌روند چون دیدن و این نوع تصاویر خیلی در این فضاها آسان است. همچنین بخاطر فیلتر شدن فضای مجازی و راحت شدن دسترسی به فیلتر شکن باعث دسترسی آسان کاربران به محتوای پورنو شده است. همچنین چندی از فیلتر شکن‌ها خود تبلیغ مسائل پورنوگرافی در محتوای دسترسی خود می‌کنند. هر ۱۴ نفر مورد مطالعه تحقیق حاضر با موارد مربوط به پورنوگرافی برخورد داشته‌اند که این خود زنگ خطر جدی می‌باشد.

برونداها، پیامدها

اعمال (کنش) و عکس العمل‌ها (واکنش‌ها) که در مقابله با یا برای اداره و کنترل کردن پدیده‌ای صورت می‌گیرد پیامدهایی دارد. پیامدها را همیشه نمی‌توانیم پیش بینی کنیم و الزاماً همان‌هایی نیستند که افراد قصد آن را داشته‌اند. (استراس و کورین، ۲۰۱۶؛ افشار، ۱۳۹۵).

کاهش روابط اجتماعی واقعی^۲

جذابیت فضای مجازی به حدی است که کاربران در ابتدای دسترسی به آن ساعت‌ها به روی آن نشسته و متوجه گذشت زمان نمی‌شوند. در مطالعه‌های که ابتدای همه گیری اینترنت توسط گرانث^۳ انجام شده این نتیجه به دست آمد که استفاده بیشتر از اینترنت منجر به کم شدن ارتباطات اجتماعی شده است. این نتایج بر این پایه بود که نزدیکی فیزیکی یکی از عوامل اساسی ایجاد روابط اجتماعی به ویژه از نوع صمیمانه و عاطفی آن است. اما هرگز روابط اجتماعی سنتی نمی‌توانند در فضای مجازی باز تولید شود (شهرکی محمدی، ۱۳۹۵). بسیاری از افرادی که با آنان در این پژوهش مصاحبه شده تاکید بسیار داشتند که در شبکه‌های اجتماعی خیلی فعال هستند و به نوعی ساعت‌های زیادی روزانه در این فضا مشغول هستند به نوعی که کمترین مقدار ۳ ساعت بوده و بیشترین مقدار ۸ ساعت. یافت ها نشان می‌دهد آنان کمتر به بودن با افراد در فضای واقعی را ترجیح می‌دهد. مصاحبه شوندگان تاکید داشتند که زمان‌های زیادی را در این نوع فضاها به سر می‌برند و حتی به بیان خود مصاحبه شوندگان ممکن است گاهی در این نوع فضاها غرق شوند و از دنیای واقعی و بیرون خود

خبر نداشته باشند و روابطشان با افراد واقعی بسیار کم شود.

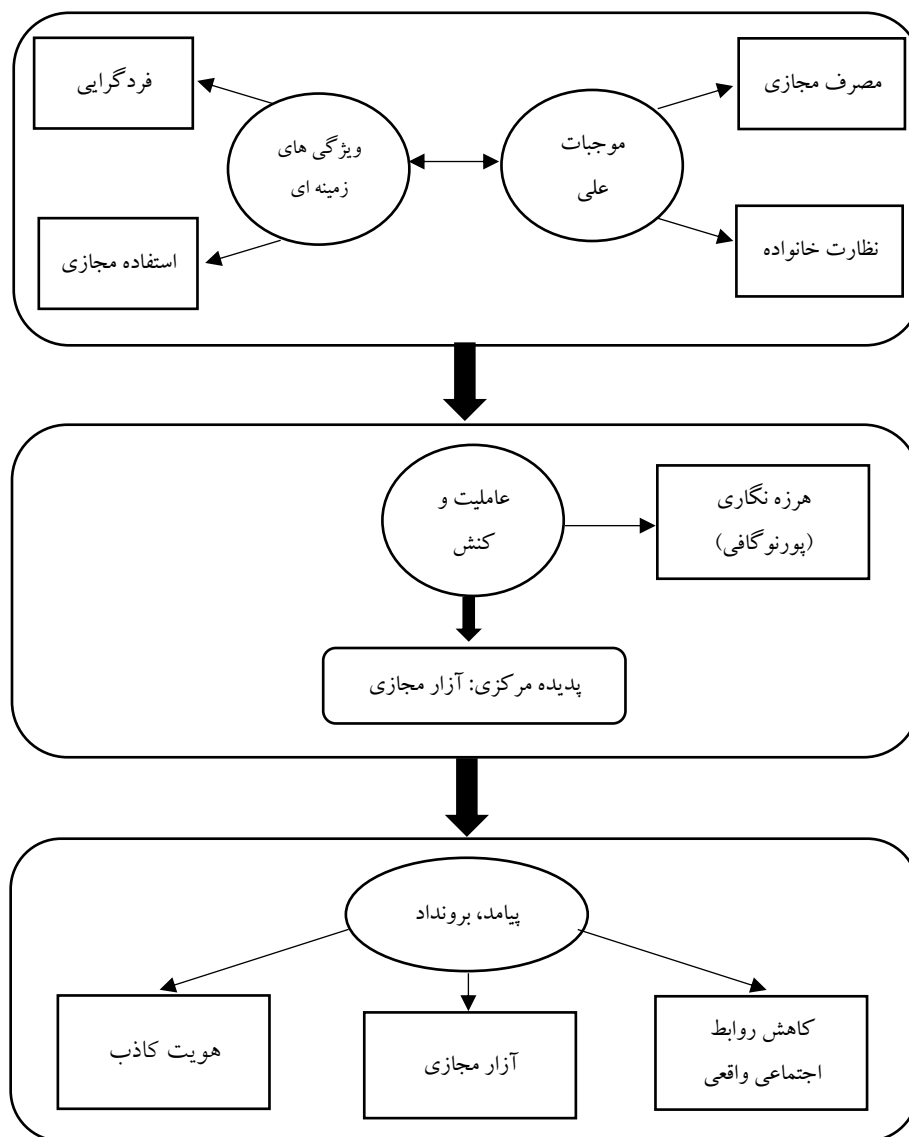
هویت کاذب^۴

یکی از ویژگی‌های جماعت‌های سنتی وجود فردیت‌های شناخته شده و مشخص با هویت‌های معلوم و معین است. اما در جماعت‌های مجازی درست عکس این قضیه صادق است. تنها چیزی که در جماعت مجازی از افراد دیده می‌شود یک نام عضویت است. هیچ تضمینی وجود ندارد که اطلاعاتی که شخص در برگه ثبت نام وارد می‌کند واقعی و حقیقی باشد. این هویت‌های متکثر و به تعبیری تکه تکه شده، تبعات جدی روانی و اجتماعی برای افراد داشته و او را با تعارض‌های دشواری رو به رو می‌کند. (شهرکی محمدی، ۱۳۹۵). بیش از نیمی از افراد مشارکت کننده در این تحقیق از هویت جعلی در پروفایل شخصی خود استفاده می‌کنند و استفاده از هویت جعلی باعث ایجاد یک هویت کاذب می‌گردد.

آزار مجازی

آزار مجازی یا آزار به کمک تکنولوژی، استفاده از ارتباطات الکترونیک یا فناوری‌های ردیابی برای تعقیب متوالی اشخاص دیگر جهت القای ترس به آنهاست (هنسلر^۵، ۲۰۰۸). به عبارت دیگر، آزار مجازی عبارت است از آزار مکرر یک فرد با استفاده از ابزارهای الکترونیکی یا اینترنتی. مزاحمت‌های مجازی، استفاده از ایمیل، اتاق‌های گفت و گو، یا ارسال تصاویر و پیام‌هایی از طریق تلفن همراه و ابزارهای آنلاین برای تحقیر کردن و ترساندن دیگران و همین طور برای ایجاد احساس درماندگی در افراد است (دیلماک و آیدوگان^۶، ۲۰۱۰). بستر شبکه‌های مجازی و همچنین پایین بودن سن دانش آموزان که تجربه کافی در برابر آزار را ندارند، باعث شده است که در مقابله با این تهدیدات شکننده‌تر باشند. آزار مجازی به طرق مختلف انجام می‌شود که چه از طریق ارسال استیکر می‌تواند انجام گیرد چه از طریق سو استفاده جنسی و پخش تصاویر کاربران، در نمونه مشارکت کننده در تحقیق حاضر ۵ نفر بصورت مستقیم در معرض چنین آسیب‌هایی قرار گرفته‌اند همچنین ۲ نفر بیان داشته‌اند که اعضای خانواده و دوستانشان نیز در معرض آزار قرار گرفته‌اند.

1. pornography
2. decreased real social relationships
3. Grant
4. false identity
5. Hensler
6. Dilmac & Aydogan

شکل ۱. دیاگرام تحقیق

بحث و نتیجه‌گیری

در طی سال‌های اخیر شبکه‌های مجازی گسترش پیدا کرده است و هر از چندگاهی پلتفرم‌های جدیدی با قابلیت‌های متفاوت پا بر عرصه‌ی زندگی می‌گذارند. این شبکه‌ها دارای تنوع زیادی است و ارائه راهکارهای مناسب برای هر کدام بدلیل تنوع بالا و بروزرسانی‌ها تقریباً می‌توان گفت امکان پذیر نیست. مانند تمام ساخته‌های بشری، شبکه‌های مجازی نیز دارای مزایا و معایبی می‌باشند که ما در این تحقیق در پی واکاوی آسیب‌ها و آزارهایی که می‌تواند برای دانش‌آموزان ایجاد کند، بوده‌ایم. در تحقیق حاضر پس از انجام مصاحبه از ۱۸ دانش‌آموز منطقه ۱ رشت و کدگذاری مصاحبه‌ها، ۸ مقوله مشخص شده است. از بین مقولات مشخص شده مقوله آزار مجازی به عنوان مقوله هسته‌ای، کاهش روابط اجتماعی واقعی و هویت کاذب به عنوان پیامد انتخاب شده است.

نتایج تحقیق بیانگر این است که کاهش روابط اجتماعی واقعی با اطرافیان یکی از پیامدهای استفاده از شبکه‌های مجازی می‌باشد. این مساله از ماهیت خای فضای مجازی است که معمولاً روابط چهره به چهره را کاهش می‌دهد. به عنوان مثال در گذشته افراد برای مناسبت‌های مختلف به صورت حضوری با اطرافیان در ارتباط بودند، اما امروزه به وسیله شبکه‌های اجتماعی مجازی این مناسبت‌ها را در قالب پیام و یا استوری هم‌رسانی می‌کنند که نشان دهنده کاهش تعاملات واقعی با اطرافیان می‌باشد. این یافته‌ها با نتایج پژوهش شهرکی (۱۳۹۵)، نیلسون^۱ (۱۹۹۳)، نای^۲ (۲۰۰۰) و سلطانی، نریمانی و موسی‌زاده (۱۴۰۳) همخوانی دارد که معتقد هستند استفاده از اینترنت در فرد عدم تحرک ایجاد کرده و از ارتباطات رو در رو جلوگیری می‌کند.

1. Nielsen
2. Norman Nie

یافته‌ها پیشنهاد می‌گردد سیاست‌گذاران شبکه‌های مجازی در اعمال فیلترینگ، منطقی و براساس نظرات کارشناسی شده عمل نمایند تا شاهد دور زدن قانون و هنجارشکنی از سوی کاربران نشوند. مانند استفاده کاربران عادی از فیلتر شکن و ترویج آموزش روش‌های دور زدن میان عموم کاربران و دسترسی آنان به سایت‌های غیر اخلاقی. همچنین پیشنهاد می‌گردد که مدارس در زمینه افزایش آگاهی استفاده از شبکه‌های اجتماعی برنامه‌هایی را تدوین نمایند و نسبت به خطرات استفاده از این شبکه‌ها آگاهی ببخشند. و مهمترین مورد افزایش آگاهی والدین در نظارت بر تحرکات دانش‌آموزان در این فضا می‌باشد.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

اصول اخلاقی تماماً در این مقاله رعایت شده است. شرکت‌کنندگان اجازه داشتند هر زمان که مایل بودند از پژوهش خارج شوند. همچنین همه شرکت‌کنندگان در جریان روند پژوهش بودند. اطلاعات آنها محرمانه نگه داشته شد.

حامی مالی

این تحقیق هیچ گونه کمک مالی از سازمان‌های تأمین مالی در بخش‌های عمومی، تجاری یا غیرانتفاعی دریافت نکرده است.

مشارکت نویسندگان

تمام نویسندگان در طراحی، اجرا و نگارش همه بخش‌های پژوهش حاضر مشارکت داشتند.

تعارض منافع

بنابراین اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

منابع

احمدی‌نژاد، ن. و احمدی‌موسوی، س. م. (۱۳۹۹). راهکارهای پیشگیرانه از بزه دیدگی جنسی اطفال در فضای سایبری. *پژوهش ملل*، ۵۶(۵)، ۹۷-۱۲۴. <https://rnmagz.com/article/412>

استراوس، انسلم ال و کوربین، جولیت ام. (۲۰۱۶). *مبانی پژوهش کیفی: فنون و مراحل تولید نظریه زمینه‌ای*. ترجمه ابراهیم افشار (۱۳۹۵). تهران: نشر نی. چاپ پنجم.

[Doi: 10.22067/RIIS.V0I0.76766]

بیداروند، م.، پورقهرمانی، ب.، بیگی، ج. (۱۴۰۰). فیلترینگ تلگرام از بایستگی امنیت ملی تا نقض آزادی بیان. *فقه و مبانی حقوق اسلامی*. ۱۴(۴)، ۲۹-۴۸ [Doi: 10.3495/JIIL.2022.692550]

این نتایج موید این است که هرچقدر میزان استفاده از فضای مجازی افزایش یابد، افراد در فضای واقعی زمان کمتری را با دوستان و فامیل می‌گذرانند. هویت کاذب یکی از پیامدهای شبکه‌های مجازی می‌باشد که به وفور در بین استفاده‌کنندگان از شبکه‌های مجازی استفاده می‌شود. جهان مجازی با تاثیر گرفتن از صنعت همزمان ارتباطات، منشا ظهور فرهنگ‌های آتی و به دنبال آن، هویت‌های همزمان، متکثر و ناپایدار شده است که در دوره محدودی شکل می‌گیرد و با ظهور هویت‌های جدید به سرعت از بین می‌رود. این بوجود آمدن و از بین رفتن هویت‌های جدید می‌تواند به این دلیل باشد که هویت‌ها پشوانه‌ای ندارند و طبق مرزها و مکان‌ها شکل نگرفته‌اند. یافته‌های این تحقیق با تحقیقات شهرکی (۱۳۹۵)، کرامتی معز و همکاران (۱۳۹۸)، همخوانی دارد.

آزار مجازی جنبه‌های مختلفی دارد: از جمله ارسال پیام‌های تهدید آمیز، ارسال استیکرهای جنسی، هک، اخاذی و ... بیشتر افراد مصاحبه‌شونده در خلال استفاده از شبکه‌های مجازی با این آزارها مواجهه شده‌اند که یافته‌های این تحقیق با تحقیقات احمدی‌نژاد و احمدی‌موسوی (۱۳۹۹)، کرامتی معز و همکاران (۱۳۹۸)، از تحقیقات داخلی و احمد و همکاران (۲۰۲۰)، ورما و کوشاواها (۲۰۲۰) از تحقیقات خارجی همخوانی دارد. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که بیشترین فراوانی آزار مجازی مربوط به مسائل پورنوگرافی و استفاده از عکس‌ها و فیلم‌های خصوصی و تهدید به افشاء آنها می‌باشد. کودکان به لحاظ شرایط خاص جسمانی، روانی و عاطفی در معرض انواع سوء استفاده‌ها و آزارها قرار دارند، اما برخی از کودکان و نوجوانان صرف نظر از شرایط مذکور، به خاطر قرار گرفتن در موقعیت‌ها و اوضاع و احوال مخاطره‌آمیز (از جمله شبکه‌های مجازی) بیش از پیش در معرض انواع آزارها قرار دارند که از آن می‌توان تحت عنوان کودکان و نوجوانان در معرض خطر یا کودکان آسیب‌پذیر یاد کرد (احمدی‌نژاد و احمدی‌موسوی، ۱۳۹۹: ۱۰۸). در این مسیر نیز برخی مسائل تسهیل‌کننده بستر مناسب برای آزار مجازی می‌باشند از جمله فیلترینگ. با فیلتر شدن فضای مجازی خارجی طیف وسیعی از فیلتر شکن‌ها با دسترسی آسان در خدمت دانش‌آموزان قرار گرفته است بطوری که تمام مشارکت‌کنندگان در این تحقیق از فیلتر شکن استفاده می‌کنند که ماهیت بدافزار بودن بسیاری از این فیلتر شکن‌ها در هک شدن گوشی‌های همراه نمایان است.

این پژوهش با محدودیت‌های مختلفی از جمله ترس دانش‌آموزان از افشای مسائل شخصی، عدم پاسخدهی مناسب با توجه به شرایط سنی پاسخ‌شوندگان و عدم اطلاع درست از خطرات احتمالی مواجه بود. با توجه به

- Dilmac, B., & Aydogan, D. (2010) Parental attitude as predictor of cyber Bullying among primary School children. *International Journal of Social, Behavioral, Educational, Economic and Management Engineering*, 4 (7), 1667-1671. [Doi:10.5281/zenodo.1330259]
- Fakhrou, A. A., Adawi, T. R., & Moussa, M. A. (2022). Cybercrime risk fear among University students' social networking sites: Validity and Reliability. *International Journal of Cyber Criminology*, 16(1), 40-53. <https://cybercrimejournal.com/menuscript/index.php/cybercrimejournal/article/view/75>
- Hensler-McGinnis, N. F. (2008) *Cyberstalking Victimization: Impact and Coping Responses in a National University Sample*. Dissertation submitted to the Faculty of the Graduate School of the University of Maryland College Park. <https://www.proquest.com/docview/230854412/abstract/B8D5D4E4FD994F6BPQ/1?sourcetype=Dissertations%20&%20Theses>
- Hilberman, J. (2009). Young People are Social Networking in Drove. Retrived. In <http://iipdigital.usembassy.gov/st>
- Ismailova, R., Muhametjanova, G., Medeni, T. D., Medeni, I. T., Soyly, D., & Dossymbekuly, O. A. (2019). Cybercrime risk awareness rate among students in Central Asia: A comparative study in Kyrgyzstan and Kazakhstan. *Information Security Journal: A Global Perspective*, 28(4-5), 127-135. [Doi:10.1080/19393555.2019.1685142]
- Kowalski, R. M., Limber, S. P., & McCord, A. (2019). A developmental approach to cyberbullying: Prevalence and protective factors. *Aggression and Violent Behavior*, 45, 20-32. [Doi:10.1016/j.avb.2018.02.009]
- Kowalski, R. M., Limber, S. P., & Agatston, P. W. (2012). *Cyberbullying: Bullying in the digital age*. John Wiley & Sons. <https://www.scrip.org/reference/ReferencesPapers?ReferenceID=1931879>
- Lenhart, A. (2015). Teens, social media & technology overview 2015. [Doi:20.500.12592/2nj151]
- Massari, L. (2010). Analysis of MySpace user profiles. *Information Systems Frontiers*, 12, 361-367. [Doi:10.1007/s10796-009-9206-8]
- Nielsen, J. (1995). *Multimedia and hypertext: The Internet and beyond*. Morgan Kaufmann.
- Nie, N. H., & Erbring, L. (2000). Internet and society: A preliminary report [On-line]. *Stanford Institute for the Quantitative Study of Society (SIQSS), Stanford University, and InterSurvey Inc*. Retrieved July, 18, 2001. <https://www.researchgate.net/publication/231382873>
- Ofcom, U. K. (2016). Children and parents: Media use and attitudes report. London: Office of Communications London.
- Pearson student mobile device survey 2015. (2015). Available from 2015-Pearson-Student-Mobile-Device-Survey-Grades-4-12. <https://www.researchgate.net/publication/322273540>
- سلطانی، م.، نریمانی، م.، و موسی‌زاده، ت. (۱۴۰۳). بررسی اثر بخشی آموزش راهبرد های خود تعلیمی کلامی بر سازگاری اجتماعی و هماهنگی دیداری حرکتی دانش آموزان دارای ناتوانی های یادگیری. *فصلنامه ناتوانی های یادگیری*، ۱۴(۲)، ۱-۱۱. [Doi: 10.22098/jld.2023.13578.2120]
- سعیدی، ع.، و شکیب، ا. (۱۳۸۴). روان شناسی و آسیب شناسی ارتباطات / اینترنتی. مشهد. انتشارات آیین تربیت.
- شهرکی محمدی، آ. (۱۳۹۵). باتلاق مجازی: نگاهی به جنبه های منفی استفاده از فضای مجازی. کنفرانس بین المللی وب پژوهشی، ۱۰-۱.
- <https://civilica.com/doc/481650/>
- علیوردی نیا، ا.، و قربانزاده، ف. (۱۳۹۸). بررسی جامعه شناسی بزه دیدگی ناشی از آزاررسانی سایبری در میان دانشجویان دانشگاه مازندران. *دوفصلنامه مسائل اجتماعی ایران*، ۱۰(۱)، ۱۴۵-۱۶۹. <http://jspi.khu.ac.ir/article-1-2917-fa.html>
- فاضلی، م. (۱۳۸۰). مصرف و سبک زندگی، تهران. انتشارات صبح صادق.
- کاستلز، مانوئل. (۲۰۱۰). عصر اطلاعات: ظهور جامعه شبکه ای. مترجمان: احمد علیقیان، افشین خاکباز و حسن چاوشیان (۱۳۸۹). تهران: انتشارات طرح نو. چاپ ششم.
- کرامتی معز، ه.، میرخلیلی، س. م.، عالی پور، ح.، شیدائیان، م. (۱۳۹۸). پیوند گرایش به شبکه های اجتماعی مجازی و بزه دیدگی نوجوانان (مطالعه موردی دانش آموزان بین ۱۲ تا ۱۵ سال منطقه پنج شهر تهران). *تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین الملل*. ۴۵(۱۲)، ۱-۲۷. https://alr.ctb.iau.ir/article_666987.html
- ناظمی، م. (۱۳۹۵). نگاهی به پدیده مصرف دیجیتال در فضای مجازی. *رهیافت*. ۶۴، ۱۱-۳۱. [Doi:20.1001.1.10272690.1395.26.64.6.5]

References:

- Ahmad, M. A., Wisdom, D. D., & Isaac, S. (2020). An empirical analysis of Cybercrime trends and its impact on moral decadence among Secondary school level students in Nigeria. In *The 26th iSTEAMS Bespoke Multidisciplinary Conference, Accra Ghana*. [Doi:10.22624/iSTEAMS/V26P10-IEEE-NG-TS]
- Berne, S., Frisén, A., Schultze-Krumbholz, A., Scheithauer, H., Naruskov, K., Luik, P., ... & Zukauskienė, R. (2013). Cyberbullying assessment instruments: A systematic review. *Aggression and Violent Behavior*, 18(2), 320-334. [Doi:10.1016/j.avb.2012.11.022]
- Celik, S., Atak, H., & Erguzen, A. (2012). The effect of personality on cyberbullying among university students in Turkey. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1059925>
- Corbin, J. M., & Strauss, A. (1990). Grounded theory research: Procedures, canons, and evaluative criteria. *Qualitative Sociology*, 13(1), 3-21. <https://link.springer.com/article/10.1007/bf00988593>

- Reyns, B. W., Henson, B., & Fisher, B. S. (2011). Being pursued online: Applying cyberlifestyle-routine activities theory to cyberstalking victimization. *Criminal Justice and Behavior*, 38(11), 1149-1169. [Doi:10.1177/0093854811421448]
- Rainie, H., & Wellman, B. (2012). *Networked: The new social operating system* (Vol. 10). Cambridge, MA: MIT Press. <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=241838>
- Soltani, M., Narimani, M., & Mousazadeh, T. (2025). Investigating the effectiveness of teaching verbal self-teaching strategies on social adaptation and visual motor coordination of students with learning disabilities. *Journal of Learning Disabilities*, 14(2), 1-11. (Persian) [Doi: 10.22098/jld.2023.13578.2120]
- Verma, M. K., & Kushwaha, S. S. (2021). Awareness towards cybercrime among secondary school students: The role of gender and school management. *Safer Communities*, 20(3), 150-158. [Doi:10.1108/SC-07-2020-0026]
- Wellman, B., Quan-Haase, A., Boase, J., Chen, W., Hampton, K., Díaz, I., & Miyata, K. (2003). The social affordances of the Internet for networked individualism. *Journal of Computer-mediated Communication*, 8(3), JCMC834. [Doi:10.1111/j.1083-6101.2003.tb00216.x]
- Wolcott, H. F. (2002). Writing up qualitative research... better. *Qualitative health research*, 12(1), 91-103. [Doi:10.1177/1049732302012001007]
- Zhang, A., Wang, K., Zhang, J., & Oudekerk, B. A. (2017). Indicators of School Crime and Safety: 2016. NCES 2017-064/NCJ 250650. *National Center for Education Statistics*. <http://hdl.handle.net/11212/3340>